

A zna li ta ptica da priča? pitao je moj brat. Ne zna, budalo, obruslila je sestra, ptica peva!

Pa, ta je ptica mrtva, zaključi moj otac.

Ja sam i dalje plačući učila svoju pticu da leti.

Dalje: Živim u jednom gradu, u podrumu neke oronule kuće. Delim ga sa svojom ljubimicom Karmen, sivomalsinastom zmijom iz reda poskoka, starijom od mene svega tri dana. Služavka gazde, iz samilosti, svako jutro donese čaj i stavi pored ležaja. No Carmen uvek, veštim skrom, prva stigne do šolje i u nju ubaci svoj otrov. Čaj se potom ohladí i u trenutku ga iskapim. Jednog jutra pre njenog skoka, iskapih ga onako vrućeg. Sutradan sam se probudila sa mrtvom Carmen u ustima.

Pa. Prijatelj sa kojim delim sobu je grobar. Njegova žena, Agata, danima je u bolnici. U braku su godinu dana. Jutrom bi izlazio iz sobe, noću bi dolazio bledih očiju. Čutke bi pili. Jedno veče, sva ozarena, uđe njegova majka. Dobio si sina, reče. Brate, dobio si sina, ulazeći veselo reče devojka. Dobio sam unuka, ti sina, sine, reče mu otac ulazeći u sobu, teturači se. On ustade i uhvati se za glavu. Iz očiju mu počce šikljati krv. Prisutni zanemeše. U tom uđe njegov tek rođeni sin i halapljivo poče lizati krv s poda. Potištenu, zagrljiv svog prijatelja. Bilo mi je jasno da je Agata mrtva.

Ili: Godine 1504., na četristo godina od poraza Samuilove vojske, moja majka se povam-pirila. Samuilovu ubogu vojsku i dan-danas susrećemo na ulicama, ali prolazimo kraj nje čutke, pretvarajući se da je ne primećujemo. Majka nije odnešla ni jednu žrtvu ali ponekad, uhodeći je dok spava, čujem kako u snu bunca: Samuilo, Samuilo, Samuilo...

(96) ZAŠTO SMATRAŠ DA SAN NEMA NIKOG KO BI TI PEVAO PESMU, BRISAO TI SUZE I PRETVARAO SE DA TI JE MAJKA?

— ...

(37) SEĆAŠ LI SE MIRISA SOLI I MRTVE RIBE KOJI JE LEBDEO U VAZDUHU?

— I ne samo toga. Nemamo kućnih prijatelja, nikad nam niko u posetu ne dolazi. Nemamo komšiju, kad osetimo ljudsko prisustvo — krije se. I nikada ne pričamo o njima; uopšte, retko pričamo. Kuća je prekrivena dasaka-ma kroz koje nesmetano prolazi vetar, sneg i kiša. Uzalazna vrata noću ne zatvaramo, to su ujedno i sva vrata u kući. Imamo samo jednu, hladnu i neurednu, sobu i u njoj živimo. Oko kuće se prostire nepregledna poljana; nešto malo drveća koje nikad ne behara. Noću, kad se izdigne mesec, naša kuća jezivo izgleda.

Danju je u kući mirno. Vi spavate, a ja ubijam ptice pošto su one, po vašim rečima, naši smrtni neprijatelji. Stavljam ih na sto ali sledećeg jutra on je, osim perja i vrlo malo krvi, prazan. Čudim se misterioznom nestanku ptica. Vi mi gorovite da na stolu oživljavaju i beže, a to me nadahnjuje da ih nemilosrdno ubijam. Noću se bojim, ali ne smem da plačem. U prvi sumrak, vi ustajete iz svojih postelja. Postavljate me u ležaj i vežete mi ruke, potom noge — da te oživljene ptice ne odnesu, gorovite. Tokom cele noći uz jezivu škrupu vrata se otvaraju i zatvaraju, čuje se fijukanje vetrat, udari groma, padanje kiše. Oblaćite crne mantije i odlazite u noć. Vetar mi donosi vaše glasove i ja jecam, sažaljevajući vas. Pred svitanje dolazite. Gledam kroz pukotine od dasaka vaša bleda lica, ispijena i nemoćna. Usne su vam natekle i po njima se razliva krv. Očevo lice i telo je zaraslo u dugu dlaku, plasti se njegovog pogleda.

Cesto noć dolazi neka starica, lepog lica, plave kose i crvenih očiju. Viče na vas, a vi u kutu drhtite i klečeći je nešto molite. Ona potom kreće ka mom ležaju, besna, a vi kleknete pred nju i kriknete.

Grozan san. Cesto sam ga sanjao u detinjstvu. Jednom sam, probuden vašim krikom, rekao: Osećam miris soli i mrtve ribe kako lebdi u vazduhu. Je li vam sad jasno?

(10) ZAŠTO SI TI PLAČAO?

— Zato što sam želeo da osetim sebe i nisam sposoban za to, nisam znao kako se to

postiže, šta to uopšte znači, šta znače tvoje priče dok otac slika i sa najvećom pažnjom, ali trudeći se da izgleda ravnodušan, sluša ih, dok one u meni izazivaju blagu dozu jeze i čudnog grča, grča poput onog kad me je Ana Fojid, lepa devojčica čika Sigmunda Fojida, upitala koliko je dva i dva a ja je tupo gledao, te je ona napisala i na papiru, verovatno misleći da sam nem ili čak i gluvinjem: koliko je $2 + 2$? a ja, sledеći njenu misao o sopstvenoj nemosti ili gluvinosti, pokušao da pokažem četiri prsta i ruka se lagano zgrčila i potom, sledеći da tad neobjasnjuju sklonost, krenula ka njenoj pički i počela nežno da je miluje a ti si mi majko, videći to, opalila šamar, iako je u mojim ocima lebdela slika očevog nabreklog penisa koji lagano nestaje u tvojim ustima, i jedi-

no što sam tad osećao bila je mržnja prema tebi jer si bila sebična isto kao i Robert Fišer koji je, zahvaljujući vama i vašem lepom vaspitanju, zaplakavši se iznudio od vas moju šahovsku garnituru, poklon od dede, a ja sam zaledan u morsku vodu uzalud tražio svoj lik i pitao se da li će mi sutra, kada odrastem, ljudi oprostiti što ču lutati ulicama dovoljno neosetljiv za njihovu bol, noseći u srcu dovoljno mržnje da ih se klonim i u blage sumrake, prezirući oblik u kom se nalazim, isčekivati zov nekog drugog vremena u sebi, opijen čudnom muzikom cveća na umoru...

(97) KADA ĆEŠ PRESTATI DA LAŽEŠ U SVOJIM ODGOVORIMA?

kapsula iskušenja

slaviša nikolin živković

Očajanje je moj znat. Kada ne očajavam niko sam i ništa. To je razlog zašto svoje vreme provodim savijajući se. I uopšte nije reč o jogi, kako mnogi misle. Nikada se nisam bavio jogom. Pod u mojoj sobi je nezastrel, prekriven raznim zrnjevlim koje mi pomaže pri savijanju. Osnovni položaj mi je čučanje, tada mi glava leži u rukama sakupljenim kao majčinsko krilo. Takav stav mi omogućava da vrlo dugo plačem. Natenane. Ja sam plačko. U mislima samoga sebe tako zovem.

Po ceo dan kroz hodnik odzvivanju teški mamin koraci. Bez obzira na položaj koji zauzimam do mene uvek dopire njeni gundanje, gadljive reči o mojoj nečistoci.

Takav je ovde život. Ili je trebalо da kažem, takva smo mi porodica. Otac ne izlazi iz kuhinje u kojoj i spava tako da mi je nemoguće da imam uvid u njegove postupke. Zbog čega li je mama izabrala hodnik? Sobe pripadaju meni. U početku sam verovao da je površina prostorija koje zauzimamo u srazmeri s očajanjem. Jer, ruku na srce, mamin život u hodniku kao i da nije očajanje. Za mene ona predstavlja klasičnu sliku očekivanja. Usredsredena na spoljna vrata, kao da priziva glasonoša koji su iza njih. Ona sama često govori o njihovom pojavitijanju s porukama zla i s predmetima opasnosti. Ali je zato očekivanje ne ometa u neprestanom rukovanju sunderima kojima održava hodnik u besprekornoj čistoći.

Ukoliko je kod nje pored svega, očajanje u pitanju, on se pre svega rada kao odgovor na spolašne podsticaje. Njeno očajanje je najvidljivije kada se manifestuje kao nemoć pred izlučevinama živih stvorova.

Tata je iscelitelj. Upućeni znaju šta taj posao podrazumeva. Njemu je njegova mati odala neke tajne o bilju, pribavivši mu tako zvanje, ali naglašavam, on je bez posla. Mislim kako uopšte nije siguran da ume da leči.

Zbog toga se preselio u kuhinju gde piše i jede. Guta neverovatne količine hrane dok piše priručnik pravila koja su od važnosti za priznate iscelitelje. A u časovima odmora vodi dnevnik. Imao sam jednom priliku da ga letišnično pregledam kada je on bio u bolnici. Pronašao sam ga u frižideru. Koliko sam mogao da razumem on je na tim stranicama objašnjavao sve pozitivne strane neuspela u poslovanju. Verovao sam da će uneti promene u naš život kada se vrati iz bolnice. Ma kakvi! I dalje ne obraća nikakvu pažnju na mene, a mamu posećuje u odredene sate koje su ko zna kad odredili. Nikako ne mogu da proniknem na koji način vode računa o proticanju vremena, svi satovi su kod mene, raspoređeni po sobama. I poreska, sastaju se tačno u sekund. U devet pre podne, u tri, i u devet naveče. Na sastancima čutke ispisuju neku tekućinu. Nekada je to čaj koji liči na kafu, a ponekad kafa koja miriše na čaj. Kazao sam, on posećuje nju, želeći time da naglašim kako ona ne podnosi njezin prostor. Ne mislim da je ružno to što prisluškujem njihove retke razgovore. Možda bi to bilo nedolično da se bave svojim tegobama, da se kroz reči bave sopstvenim očajanjima. Kada pričaju oni ogovaraju mene. Da budem

iskren, čine to bez pakosti. Rezignirano. Njegove reči o meni nekada su me povredile. Rekoh, nekada! Na svu sreću. Veoma je zabrinut zbog mog navodnog dilalentnja.

— Nije on — govorи joj — autsajder, očajnik ili ne daj Bože propalica, ali je nepopravljiv smetenjak.

Dovoljno je da toliko kaže o meni da ona razreze o profesionalcima. O usepšnim ljudima. O neverovatnim tipovima koji navodno postoje. Čak i žive u našem susedstvu.

Ne odajem se, ne nasedam njenim rečima. Zar ona poznaje život? Dugo mi je trebalo da shvatim ko bi trebao da bude uspešan čovek. To je onaj koga je mogla da rodii umesto mene.

Jedne večeri sam čuo njega kako joj govorи:

- Onda, u spavaćoj sobi, kada ga je ona devojka navodila na eksperimente, dok smo još uspevali da ga uhodimo, shvatio sam da on ne-ma misla, čak ni za tako jednostavne stvari.

- Zašto više govorиш o tome — ljuti se ona
- zbog toga ga čak i ne osuđujem. Ne verujem da bih i sama umela da probodem sopstvenu venu.

— Samo želim da naglasim da je sazdan za nevolje.

— Još uvek me čudi — kaže ona — otkud tim ljudima toliko neosetljivosti za kvalitet kada ono što izvodi smatraju nečim dobrim.

— Ukoliko ti ljudi zaista postoje — kaže otac sumnjivo — njegove reči o ljudima ne moraju da znače njihovo postojanje.

— Ta devojka i nije bila loša. Za njom nisam moral da brišem prljavštinu i sluz.

— Jel mi veruješ kada ti kažem, da se meni čini da u detinjstvu uopšte nije bilo služav.

— Zaboravljanje je jedina tvoja osobina koju ne mogu da podnesem. Sigurno da je bio služav. Na ovim sam ga grudima podigla.

— Odavno sam shvatio da ne želiš da se sećaš lepih vremena, ali nemaš prava da to meni uskraćuješ. Zar mogu zaboraviti svadbeni bal-dahin, nas dvoje zagrljene pod njim. To je slika koju nikada neću zaturiti u svesti. Zatim, naša radnja, onda dok smo još imali kupce.

— Slušaj — kaže mama besno — bolje da smestaš odes u svoju prostoriju. Nemam snage da više slušam tvoje fantazije.

— U redu — kaže on pomirljivo — ja ionako sve zapisujem.

Prisluškujuci njihove sve očiglednije laži izvesno vreme sam pokušavao da ih prihvatom, da u njima pronađem nešto što će ličiti na istinu. Sada mi je sasvim jasno da je to bio neuspešan beg ka junaštvu. Pomislio sam tada, hajde da podignem glavu, da olabavim utrnuale ruke. Da otvorim sve prozore, svež vazduh će sam osušiti moje suze. Avaj, zar upravo suze nisu formirale moj karakter. Mogao sam jedino da želim što ih nisam pažljivije posmatrao, ništa više.

Obitavao sam u sobi koju su roditelji, ne bez ponosa nekada zvali Prvom, Svečanom, Gostinskom, tu sam se igrao s drugovima koji su me posećivali, ali uglavnom sasvim sam. Sve je bilo u najboljem redu dok nisam pošao u školu i naučio slova. Otvorio sam ladicu ormanu i tam, ispred složene posteljine pronašao

tu knjigu koja me je podučila samom sebi. Bilo je u njoj puno gravira kako se može plakati. Na kakve se sve načine treba kajati. Čemu se nadati! Ubrzo, oni su gacali kroz lokve nastale od mojeg plakanja. Otac je to nazivao jagnjećim mēketanjem, napominjao je da bih i ja čuo činjenicu da imam sreću, da kojim slučajem živim u ciganskoj mali više ne bih imao priliku da to činim, da bi se oni potrudili da izvor suza iskoriste u druge svrhe, mama je potvrdivala, tako je, oni u svojim kućercima ne dopuštaju takve stvari. Kada je potočić suza dospeo jedne noći do kuhinje otac je počeo da se udara u

žive životinje

milijana vukadinović

ŽIVE ŽIVOTINJE

*Popodne šalje životinje u naše organe
Organski ih varimo.*

*Prinosim tri životinje
Zbog kojih zaboravljam
To prepodne bez kostiju.*

*Krkale one do pameti slikareve
Da ih od silne primamlijivosti
crtu oživele
po travi.*

SL. MIŠ

*Za sve je kriv ultra-zvuk,
vižljasta kičma, mišićno
tkivo, više no kandže – zupci nad
ocima, taj let nad nama –
pogubno*

*obletanje naših strnjišta,
obolelih voda. Uzalud se
skrivaš, uzalud se
šepuriš na videlu – isto ti je.*

*Taj ultra–zvuk te uništava,
Kao mrvica si bila jelenak ili
riba. U oskoku
odozgo moj mozak je
pomagalo – mehanička
sprava.*

SLEPI PUŽE

*Golačeš, mokro mokriš list –
po stablu osmoljen kliziš,
vučeš predteret: roga dva lligava.
Gvaš si.
Tek kad te odasvud oblige ozelenjeno
zažmuriš rogom jednim prirodno*

*Oveseljen mokrinom
ne plivaš, vučeš se tromino Gola.
Ljigavcu.*

*Deliblatski peščar
i kamile po njemu
sa olinjalim beduinima
i nesvakidašnjim
onomatopejama
kućećeg cvilenja*

*Mora da postoji
taj peščar*

*Taj peščar zna da
ribe ne morate tražiti
Okrenete se i
tu trava više nije
sveta životinja
Šuma i šiblje
čestar i stenje
sve suprotno
očekivanom*

To nisu ribe oko vaših brižnih glava

grudi, čupao je kosu, ona je pokušavala da ga smiri. Stavlja mu je dlan na usta.

Od tada više nisu ulazili u sobe. Jednom rečju postupno sam se proširivao. Uz suze povjave su se i druge izlučevine.

Mogu li reći da sam se udaljio od roditelja isključivo zbog produkata tela koje je očajavalo iz straha od reči zapisanih u onoj knjizi? Često puta mi se činilo da je prostor među nama rastegljiv, bez obzira što mi je nešto unutra govorilo da smo uvek podjednako udaljeni jedni od drugih. Proizvodi očajanja baš kao i proizvodi tela šire smrad koji upozorava. Sunder u maminim rukama nije garantovao čistoću. Samo je održavao njene namere.

Onda se dogodilo ono što smo najmanje očekivali. Bez upozorenja, preko noći, roditelji su me prihvatali. Uleteli su u sobu i jecajući snažno me prigrili. Veoma volim da razmišljam o tome. Kao da rastem od te slike njihove pozrvavanosti. Dolazim do zaključka kako je lako moglo da se dogodi i da me zavole. Ona se više nije ustručavala da sopstvenom maricom pokupi kap sa nekog predmeta, da rubom haljine obriše prašinu sa mojih instrumenata i knjiga.

Kao da je priznanje ipak došlo prekasno. Mnogi me dogadaji uveravaju u to. Kao da sam zaboravio da očajavam, izvori suza i sluzi polako su presahnjivali, uzdahe je zamjenila tišina svojstvena utrućnicima. Ne mogu govoriti o tome kako su oni sve to doživljavali, ali od tada ja sebe vidim kao kip. Kao nešto što se jedva može smatrati živim, skoro bez tečnosti u sebi. Takav sam već dugo vremena. Nasuprot sebi njih vidim u sve izraženijoj životnosti. Svu snagu koju imam koristim kako bih se borio protiv takvih radnji kakvo je naprimjer pomeranje očnih kapaka ili opuštanje utrnulih zglo-

bova tako da sve manje vremena imam za njih. Ipak sam primetio da su njega vratili na posao, da ona ponovo šije sebi haljine iz pariskih časopisa. I sve to ovde, u mojim sobama. Kao da nisam prisutan. To ne uspevam da shvatim. Činjenicu da delim isti prostor za koji pouzdano znam da je tamo i ovde. Moguće je da sam upravo time, što sam se prepustio rešavanju nedoumica u vezi s prostorom počeo da zaboravljam tehniku očajavanja. Moje su oči neprestano otvorene, vrlo jasno vidim da su oni tamo. I onda me obuzima uništavajuća sumnja. Kakav je ovo prostor gde sam ja?

rob noći

dragana vuković

ZELENA JUTRA

*Probudićeš se tog jutra
kada brod bez krme
odenut algama
u tvoru luku ude
tada bele suze Božje padaće
i suncokrete u povorci
nekoj tužnoj videćeš.*

*Probudićeš se tog jutra
kada ozeblim dušama
srca u mrtva debla budu pretvarali
kada pesnika tvog
u saksiju bez cveća budu stavljali.*

*Probudićeš se
očiju napuklih od tuge
otvoriceš prozor
i videćeš nebo ravnodušno
crne ptice što blato pljuju
i ljude neke
bal su već započeli.*

*Probudićeš se
i umrećeš
uvijen u jutro
zelen.*

TROGLAVO PILE
*Izgažena
valjkom pregažena
u celo ljubljena
prljavim prstima dirana
zlim pogledima počaćena
na pola kopija nabijena
umesto zastave službu sam vršila.*

*S budilnikom pod kapom
s vremenom u džepu
sa suncem na ledima
troglavo pile u ruci sam nosila.*

*Predstavu na pozornici igrala
kraj ponora šetala
ljudski pogled izazivala
sve dok im troglavo pile
pred oči nisam stavila.*

*Strah sam u mrtva srca unela
male mozgove pred problem stavila
punim stomacima post naredila...*

*S troglavim piletom
sama sam ostala.*

SVITANJE
*Zora je na moj prozor pala
kao svetlosna spirala
i mene tihu pozvala
blago sam je rukom dodirnula
i začas na vrh neba stala
začudeno lice Boga sam ubila.*

*Kao iz sna probudena
za rub noći još uvek zakačena
zapitah se da li sve to beše stvarnost
jer na dlanovima mojim
neko čudno mirisno cveće
a odnekud čujem raspuknute
zvuke dalekih fanfara.*